

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBOS POLITIKA IR INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ

Pranešėjas:
Albinas Zananavičius
Užsienio reikalų ministerijos
Išorinių ekonominių santykių departamento direktorius

2010 m. balandžio 26 d.

Vilnius

- **1. Intelektinė nuosavybė – užsienio prekybos politikos sudėtinė dalis**
 - 1.1. Prekybos politikos kompleksiskumas
 - 1.2. Lietuvos prekybos politikos formavimas
 - 1.3. Lisabonos sutarties poveikis
- **2. ES politika intelektinės nuosavybės srityje**
 - 2.1. Europos Komisijos Intelektinės nuosavybės teisių (INT) įgyvendinimo užtikrinimo trečiose šalyse strategija
 - 2.2. Pasaulio prekybos organizacija
 - 2.3. Dvišaliai susitarimai
 - 2.4. Politinis dialogas
 - 2.5. Daugiašalis kovos su klastojimu prekybos susitarimas

1.1. Prekybos politikos kompleksškumas

Užsienio prekybos politika – veiksų ir priemonių visuma (valstybės politika), įtakoianti užsienio prekybą

Prekybos politikos reglamentuojamos sritys

- Prekyba prekėmis
- Prekyba paslaugomis
- Investicijos
- Intelektinė nuosavybė (20% visos pasaulio prekybos)
- Viešieji pirkimai

Prekybos politikos instrumentai

- Importo/eksporto muitai
- Netarifiniai barjerai

1.1 Prekybos politikos kompleksškumas

- Lietuvos užsienio prekybos politika – **ES bendrosios prekybos politikos (ES BPP) dalis**
- ES užsienio prekybos politika yra bendra visoms ES šalims ir apima prekybinius santykius tik su tomis šalimis, kurios nepriklauso ES (*trečiosiomis šalimis*)
- **Pagrindinis bendras ES užsienio prekybos politikos tikslas – ES valstybių ir gyventojų gerovės kėlimas, skatinant ekonominės veiklos vystymą, aukštą gyventojų užimtumo lygį, konkurencingumą ir aplinkos apsaugą.**

1.1. Prekybos politikos kompleksškumas

EK KOMUNIKATAS “GLOBALIOJI EUROPA: KONKURAVIMAS PASAULYJE”

- **Atvirumas prekybai yra būtinas ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui**
- **Prekybos politika turi remti tobulėjimą ir inovacijas**
- **ES rinkos atvėrimas turi būti derinamas su naujų liberalių ir sąžiningų prekybos sąlygų sukūrimu užsienyje (“subalansuotas liberalizavimas”)**
- **Pažengusios besivystančios šalys turi prisiimti reikšmingus rinkos atvėrimo įsipareigojimus**
- **Turi būti naikinami trečiųjų šalių netarifiniai apribojimai ES eksportui ir investicijoms, eksporto mokesčiai ir prieigos prie gamtinių išteklių apribojimai**
- **Būtinas užsienio rinkos atvėrimas paslaugų ir viešųjų pirkimų srityse**

1.2. Lietuvos prekybos politikos formavimas

LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBOS POLITIKOS TIKSLAI

- Lietuvos eksportui ir investicijoms kurti liberalias, stabilias ir tarptautinėmis taisyklėmis bei sąžininga konkurencija pagrįstas sąlygas.
- Krizės sukeltos protekcionizmo grėsmės akivaizdoje išlaikyti atviras rinkas ir užtikrinti prisiimtų tarptautinių įsipareigojimų laikymąsi.
- Didinti Lietuvos ūkio konkurencingumą, nustatant racionalų Europos Sąjungos prekybos režimą.
- Skatinti eksportą ir siekti palankių verslo sąlygų lietuviško kapitalo investicijoms užsienio rinkose.
- Padėti Lietuvos verslui išsilaikyti tradicinėse eksporto rinkose ir įsitvirtinti naujose
- Užtikrinti asocijuotų verslo struktūrų dalyvavimą nustatant ekonominės diplomatijos prioritetus ir formuojant jos kryptis.

1.2. Lietuvos prekybos politikos formavimas

LIETUVOS POZICIJOS FORMAVIMO PRINCIPAI

- Skaidrumas
- Maksimalios ekonominės naudos siekimas
- Konsensusas tarp valstybės institucijų ir socialinių partnerių
- Atsakingas prekybos politikos pasekmių įvertinimas

1.2. Lietuvos prekybos politikos formavimas

Lietuvos institucijos, atsakingos už Intelektinės nuosavybės politikos formavimą

- Užsienio reikalų ministerija (*Užsienio prekybos politikos formavimas*)
- Teisingumo ministerija (*Civilinės ir baudžiamosios teisės INT apsaugos veikos ir kt.*)
- Kultūros ministerija (*Autorių teisės, įskaitant kompiuterinių programų ir duomenų bazių autorių teisės, ir gretutinės teisės ir kt.*)
- Sveikatos apsaugos ministerija (*Farmacijos produktų ir visuomenės sveikatos apsauga ir kt.*)
- Aplinkos ministerija (*Biologinės įvairovės apsauga ir kt.*)
- Žemės ūkio ministerija (*Geografinių nuorodų apsauga*)
- Ūkio ministerija (*Technologijų perdavimas, inovacijos ir kt.*)
- Finansų ministerija (*Finansiniai įsipareigojimai ir kt.*)
- Švietimo ir mokslo ministerija, Valstybinis patentų biuras ir kt.

1.2. Lietuvos prekybos politikos formavimas

- **Lietuvoje** (sostinėje ir ne tik) – bendradarbiaujant su valstybės institucijomis ir socialiniais partneriais, nustatant nacionalinius interesus, formuojant Lietuvos pozicijas ES ir pasaulinėje prekybos politikoje, priimant sprendimus dėl veiksmų
- **Briuselyje, Ženevoje** (ES ir PPO institucijose) – dalyvaujant ES ir pasaulinės prekybos politikos nuostatų formavime ir jų įgyvendinimo priežiūroje
- **Trečiųjų (ne ES) šalių rinkose** – renkant ir perduodant informaciją apie reguliacinius pokyčius šiose rinkose, užtikrinant kontaktus (informacija, problemos) su vietos valdžia, verslu, Europos Komisijos ir kitų šalių atstovais

1.3. Lisabonos sutarties poveikis

- **Prekyba paslaugomis ir su prekyba susiję intelektinės nuosavybės klausimai** iš mišrios kompetencijos pilnai pereina į išskirtinę ES kompetenciją
- Išskirtinė ES kompetencija yra išplečiama į **tiesiogines užsienio investicijas (TUI)**
- Prekybos sutarčių patvirtinimas Taryboje kvalifikuotos daugumos balsavimo principu
- EP pritarimas EP narių paprastąja dauguma pakeis prekybos sutarčių ratifikavimą nacionaliniuose parlamentuose
- Nacionaliniuose parlamentuose išliks sutarčių ratifikavimas, kuriose bus nuostatos dėl su prekyba nesusijusių intelektinės nuosavybės teisių ir klausimų

2. ES politika intelektinės nuosavybės srityje

- Europos Komisijos Intelektinės nuosavybės teisių (INT) įgyvendinimo užtikrinimo trečiose šalyse strategija
- Pasaulio prekybos organizacija, WIPO
- Dvišaliai susitarimai
- Politinis dialogas
- Daugiašalis kovos su klastojimu prekybos susitarimas

2.1. ES Intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo užtikrinimo trečiose šalyse strategija

Strategijos gairėse numatyta

- **Indentifikuoti** prioritetines šalis, kuriose INT pažeidimai kelia daugiausia problemų
- **Skatinti** informuotumo gerinimą ir sąmoningumo ugdymą Intelektinės nuosavybės apsaugos klausimais
- **Vesti** politinį dialogą
- **Bendradarbiauti** su pagrindiniais techninės pagalbos tiekėjais
- **Siekti**, kad esant įrodymų apie TRIPs pažeidimus, teisių turėtojai galėtų pasinaudoti Prekybos kliūčių reglamentu arba dvišaliais susitarimais
- **Siekti** sistemingiau kelti INT įgyvendinimo užtikrinimo problemas

2.2. Pasaulio prekybos organizacija (PPO)

PPO derybų klausimai

- Geografinių nuorodų apsaugos taikymo išplėtimas
- TRIPS susitarimas ir Biologinės įvairovės konvencijos nuostatų suderinimas
- TRIPS skundai be pažeidimo

2.2 Pasaulio prekybos organizacija

Geografinių nuorodų (GN) apsaugos taikymo išplėtimas

- GN sukuria produkcijai pridedamąją vertę, skatina investicijas į kokybę
- GN realizavimo problemos
 - Ne visos šalys turi pakankamai išteklių brangiai kainuojančiam bylinėjimuisi ir savo vardo registravimui
 - PPO taisyklės neužtikrina efektyvios apsaugos
 - Pirmumo problema.
- ES tikslai PPO Dohos derybų raunde
 - Stiprinti TRIPS veiklą
 - Išplėsti GN apsaugą kitoms maisto prekėms
 - Siekti, kad PPO šalys užtikrintų ES GN galiojimą bei apsaugą, panaikintų galiojančius prekių ženklus, pažeidžiančius su ES GN

2.2. Pasaulio prekybos organizacija

TRIPS susitarimas ir JT Biologinės įvairovės konvencijos nuostatų suderinimas

- **Besivystančios šalys siekia**
 - Genetinių resursų ir tradicinių žinių apsaugos (jos kaltina dideles tarptautines kompanijas neteisėtai gaunant patentus ir naudojantis besivystančių šalių resursais)
 - Patentų suteikimas turi atsižvelgti į tolygų naudą paskirstymą;
 - Besivystančios šalys turi dalyvauti procese vertinant patento suteikimo atitikimą JT konvencijai

2.2. Pasaulio prekybos organizacija (PPO)

TRIPS Skundai be pažeidimo

- **2009 m. lapkričio mėn. įvykusioje Septintoje Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) ministrų konferencijoje priimtas sprendimas dėl moratoriumo skundams pagal TRIPS sutartį, nesant tiesioginės TRIPS sutarties normos pažeidimo**
- **PPO ginčų inicijavimas – šalis neteko naudos, nors joks PPO susitarimas nebuvo pažeistas**
- **Tikslas - išsaugoti tolygią naudą daugiašalių derybų metu**
- **Laikinas taikymas, nes Šveicarija ir JAV siekia, kad skundai be pažeidimo turėtų būti taikomi ir intelektinei nuosavybei**

2.3. Dvišaliai susitarimai

Dvišalių susitarimų derybose Europos Sąjunga siekia

- **Sudaryti** geresnes sąlygas inovaciniams produktams ir kūriniais gaminti ir parduoti
- **Užtikrinti** tinkamą ir veiksmingą intelektinės nuosavybės teisių apsaugą ir **ją įgyvendinti**

2.3. Dvišaliai susitarimai

Isipareigojimų pobūdis ir taikymo sritys paprastai apima (1)

- **Autorių teises, įskaitant kompiuterinių programų ir duomenų bazių autorių teises, ir gretutines teises**
- **Su patentais susijusias teises**
- **Prekių ženklus**
- **Dizainą**
- **Farmacijos produktų apsaugą**
- **Geografines nuorodas**
- **Komercinių paslapčių apsaugą**
- **Technologijų perdavimą**
- **Augalų veislių apsaugą**

2.3. Dvišaliai susitarimai

- **Isipareigojimų pobūdis ir taikymo sritys paprastai apima (2)**
- **Genetinių išteklių, tradicijų žinių ir folkloro apsaugą**
- **Civilines priemones, procedūras ir teisių gynimo būdus**
- **Baudžiamosios teisės vykdymo aprėptį**
- **Paslaugų internetu tiekėjų atsakomybę**
- **Priemones pasienyje**
- **Elgesio kodeksą**
- **Bendradarbiavimą**
- **Teisę į informaciją**
- **Intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimą ir kt.**

2.3. Dvišaliai susitarimai

Naujos kartos LPS vyksta su: Ukraina, Indija, Libija, Kanada, Singapūru

Derybos baigtos su Korėjos Respublika, Andų šalimis (Kolumbija ir Peru)

Laikiniai sustabdytos derybos su: Persų įlankos šalimis (Bahreinu, Jungtiniais Arabų Emyratais, Kataru, Kuveitu, Omanu, Saudo Arabija) bei MERCOSUR (Argentina, Brazilija, Paragvajumi ir Urugvajumi)

Planuojamos derybos su: Vietnamu, kitomis ASEAN šalimis (Malaizija, Tailandu)

Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimų derybos, apimančios ir prekybos nuostatas, įskaitant ir INT, vyksta su Kinija, Iraku, kitomis Azijos šalimis

2.4. Politinis dialogas

- **Nuolatinis dialogas su trečiųjų šalių vyriausybėmis intelektinės nuosavybės apsaugos klausimais**
- **Politinio lygmens spaudimas**
- **Techninės pagalbos teikimas siekiant kad būtų sustiprinta intelektinės nuosavybės teisių apsauga**

2.5. Daugiašalis kovos su klastojimu prekybos susitarimas

Naujos kartos Daugiašalio kovos su klastojimu prekybos susitarimo (*angl. Anti-counterfeiting trade agreement - ACTA*) tikslas - tarptautinės sistemos, įgalinančios Intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimą, sukūrimas

- ***Nėra* kuriamos naujos intelektinės nuosavybės teisės**
- **Siekama pagerinti tarptautinius standartus kovai su didelio masto kriminalinėmis veikomis**

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

AČIŪ UŽ DĖMESĮ !